

Cipőgyárrá alakul át a szegedi közlelmezési hivatal bőripari osztálya.

(Saját tudósítónktól.) A szegedi közlelmezési hivatal bőripari osztálya, mint értesülünk, nagy reformok előtt áll. A bőripari osztály a közel jövőben cipőgyárrá alakul át, hogy a rohamosan növekvő közszükséglet kívánalmait kielégíthesse. Rákos Árpád, a közlelmezési hivatal bőripari osztályának vezetője ez ügyben tárgyalásokat folytatott Budapesten az illetékes tényezőkkel, akikről ígéretet nyert arra, hogy a szegedi bőripari osztály részére a gyáripari üzemhez szükséges bormennyiséget kiutalják. Kikötés van arra is, hogy a bőripari osztály még ötven munkást kap. A hatósági cipőgyárnak költségvetése és üzemterve már teljesen készen van. A hatósági cipőgyár — minden valószínűség szerint — a nyáron megkezdí üzemét és észre, amikor a szegényebb néposztály kereslete legnagyobb, több ezer pár cipő áll majd rendelkezésre a hatósági ellátásra szoruló lakosságnak.

A bőripari osztály addig is, amíg gyári üzemné alakulhat át, fokozatosan fejleszti munkakörét. A napokban kétezer pár cipőre való bormennyiség érkezett a szegedi bőripari osztály részére. A műhelyben, amelyet már is megnagyobbítottak, most 53 munkás dolgozik, akik naponta 30 pár cipőt és száz pár talpalást készítenek el. A cipők egy része — hatósági utalványra — mérték szerint készül el. De már most is csinálnak cipőket eladásra is. A box és sevrő női félcipők 65, a férfi-bakancsok 70—85 koronába kerülnek önköltségi árában számítva. A kereskedelmi forgalomban ezeknek a cipőknek az ára 150—200 korona. Készítenek ezeken kívül gyermek cipőket is, amiket 30—45 koronáért árulhatnak.

Az eladásra kerülő hatósági cipőkből elsősorban a tisztviselőosztály részesül és általában azok, akik a horribilis kereskedelmi árakat nem tudják megfizetni. Szükség esetén ez utóbbiak jogosultságukat igazolni tartoznak. Az általános elv az eladásnál — igen helyesen — az, hogy a hatósági cipőket kizárólag a szegényebb néposztály részére bocsássák forgalomba. Ez idő szerint természetesen a kereslet aránytalanul nagyobb a rendelkezésre álló áruknál, ez a helyzet azonban

a gyári üzem megkezdésével meg fog szűnni.

A bőripari osztály műhelyében rokkant vagy segédszolgálatos katonák dolgoznak, a kik hetenkint 50—75 koronát keresnek. Az a nagy szociális érdek, amely a bőripari osztály működéséhez fűződik, föltétlenül megkívánja, hogy műhelyéből csak jó munkák kerüljenek ki. Amint mi tudjuk, a bőripari osztály munkásai jó végzik dolgukat. Az ellenőrzés lelkiismeretes. Mindamellett természetesen előfordulhatnak hibák is, különösen a talpalásnál és javításnál, amire tudunk konkrét esetet is. A hiba onnan származhatik, hogy a bőripari osztályban még most kétféle talpalás készül. Abban az esetben, amit tudomásunkra hoztak, megtörtént, hogy az egyik cipőre rendes, szegezett, a másikra mozaik-talpalást tettek. Véletlenül ugyanis az egyik rendes talpalásra adott cipő odakerült a mozaiktalpaló munkáshoz. Amikor aztán a cipőket szám szerint rendezték, a tévedést nem vették észre és felemás cipő került vissza a meglepett tulajdonoshoz.

Ilyen tévedés, bármennyire sajnálatos is, a leggondosabb munka mellett sem kerülhető el teljesen. Mindamellett érdemesnek tartottuk erre a körülményre felhívni a bőripari osztály vezetőjének figyelmét, aki kijelentette, hogy kizárt dolog, hogy ily esetek előforduljanak. De, ha mégis megtörténnék, hasonló tévedés, a bőripari osztály természetesen kötelességének tartja az ügy megvizsgálását és indokolt esetben a megrendelő sérelmének orvoslását.

A munkásbiztosítás hiányai és hibái.

A kormány egy 1917 decemberében kiadott rendeletével tudvalevően alaposan megreformálta az ipari- és kereskedelmi alkalmazzottak betegség és baleset biztosítását. A rendelet január 1-én már életbe is lépett, de úgy, hogy éppen a tagok azok, akik a legkevésbé tudják, miképp is áll a dolog. Miért kell ezután oly sokat fizetni és mit fognak ezért ellenszolgáltatásul kapni. A törvény intenciója — ezt le kell szegezni — gyönyörű, amint

ideális volt az 1907. évi XIX. törvénycikk. Hogy a betegsegélyző mégsem tudott arra a nivóra emelkedni, amely a törvény intenciójának megfelel, annak oka máshol keresendő, nem az ideálisan szép törvényrendelkezésben.

A száraz tény az, hogy betegség esetén orvos, gyógyszerek, kötszerek, táppénz, gyermekágyi segély, kórház, szakorvosok, gyógyfürdők, baleset esetén egész életen át évjáradék, stb. állanak a tagok rendelkezésére, amit ő külön a mai viszonyok között a befizetett összeg tiszteletére sem birna megszerezni, sőt egyes esetekben százszorosáért sem. Nos, ez az új rendelkezés még több kedvezményt nyújt a tagoknak. Így 1.: táppénzük ezután a napi bérösszegük 60 százaléka lesz; 2.: gyermekágy esetén nyolc hétig a napi bérösszegek 75 százaléka, azután, még abban az esetben is, ha munkába jár, a napi kereset 50 százaléka kapja a szoptató anya szoptatási segély címén 12 héten át, de ez az összeg legfeljebb napi 2 korona lehet, az olyan pedig, aki nem munkás, csupán a munkással egy háztartásban van, hat héten át napi 1 koronát fog kapni, mint szoptatási segélyt; 3.: akik szoptatni nem bírnak, a szoptatási segély helyett ugyanilyen összegű csecsemőtápszert és tejet kapnak; 4.: ugyancsak ingyen tejet kaphat a tüdővésztes tag, vagy családja is; 5.: elhalálozás esetén a napi bérösszeg harmincszorosa esedékes.

Ennyi előny aránylag csekély, négy százalékos befizetésért, amelyből a munkás csak a fele összeget, két százalékot fizet be, biztosítja a munkásnak betegség esetén a legmészebbmenő kedvezményeket. Azonban újból előáll a régi eset, amely miatt a pénztár nem tudja kielégíteni a tagok igényeit. A szép rendelkezésnek ugyanis előrelátható nagy hibáival kell számolni, amelyek a következők:

A négy százalékos befizetések nem a betegsegélyezési költségekre lesznek fordítva, hanem az állam megtoldotta ezt az anya és csecsemővédelemre szükséges kiadások legnagyobb részével s így a befizetett összeg egy nagyon nagy százaléka a jövőben gyermekágyas és szoptató nőkre fordítják. A pénztárt természetesen nagyon megterheli ez a körülmény. Bizonyos ugyan, hogy a csecsemővédelem szintén nagyon fontos állami feladat, de nem fedezhető a betegsegélyző pénztárak négy százalékos befizetéséből. Ezáltal ugyanis megint előáll az a régi betegsége a pénztáraknak, hogy mindenütt takarékoskodni kell és nagyon

Dugonics András.

Irta: Cserzy Mihály.

Dugonics András nevét minden szegedi ember ösmeri. Az is, akinek alig van érzéke a művészi szobrok iránt s az is, akinek irodalmi igényeit kielégítik a napilapok. 1876 augusztus 19. óta áll a város egyik legszebb terén a korán elhunyt nagy szobrászművész, Köllő Miklós által tervezett és Huszár Adolf által megalkotott zseniális emlékmű, Dugonics András szobra, a városi embernek tehát minden nap van alkalma megtekinteni azt, talán akaratalanul is, a tanyai nép pedig bizonyára már sokszor megállt előtte, csöndes „dicsértésék”-et mondván el magában, mivelhogy az ő képzeletükben Szent Jánost látják a szoborban, aki előtt illik egy-egy vallásos fohászt elrebegni. Mégis erős a hitem, hogy sokan nem tudják, ki volt és mi volt Dugonics András.

A mai kegyeletos ünnepen, amidőn az ő kiváló szellemében működő irodalmi egyesület, a Dugonics-Társaság magas színvonalu emlékünnepet rendez Dugonics András halálának századik évfordulóján, úgy vélem, nem lesz fölösleges munka az ő életéről, működéséről és a magyar nemzet közkinéséivé vált munkáiról, a meglevő források nyomán, e tárcsa kereteinek megfelelő rövid élet- és jellemrajzot írni.

Dugonics András 1740 október 18-án született Szegeden, a Dugonics-utca végén, a Szent-György-iskola szomszédságában volt alacsony, utóbb sárgára meszelt házban, amelyet a vá-

ros rekonstrukciója s a helyes érzékű városi magisztrátus kegyelettel megőrzött és emléktáblával megjelölt mindaddig, amíg a profán üzleti világ le nem fujta nimbuszáról az érinthetlenség fényes himporát és „városi érdekből” idegen kezére nem juttatta, amelyek örökre és teljesen eltörölték a föld színéről. Lehetne ehhez elfogadható kommentárt fűzni, — de minek? ... Nagyatya bevándorolt dalmát iparos volt, aki azonban csakhamar asszimilálódott a minden idegent magába szívó büszke, jómódu felsővárosi néppel. Atyja, Dugonics András harminékét évig volt Szeged közszolgálatában, mint városi tanácsnok, aki igen szigorú rendtartó ember volt és magyar érzelmére különösen jellemző, hogy felsővárosi polgárléánnyal, Imre Katalinnal, kötött házasságából származott két fiát: Andrást és Ádámot, aki később Szeged város polgármestere lett, magyar iskolába adta be, noha akkor még dalmát iskola is volt a városban.

András az elemi iskolák elvégzése után, 1750-ben a piaristák gimnáziumába kerül, ahol állandóan az első tanulók között szerepel, úgy, hogy amidőn annak hat osztályát elvégzi, az ott nyert nemes szellemről is áthatva, arra határozza el magát, hogy belép a rendbe. Ezt az apa azzal a megjegyzéssel veszi tudomásul, hogy ne piarista, hanem világi pap legyen, az anyja ellenben határozottan ellenzi és erőnek erejével meg akarja őt, ezen szándékában akasztani, aminek okát én abban a szabad és független érzelmben képelem, amit a majdnem nomádszerű életet élő felsővárosi hajós-

és halász-nép utódaiban is átörökölt. Az anyai tiltakozás ellenére Andrástól mégis piarista lesz s áldásos hivatását a megyesi piarista gimnáziumban kezdi meg, mint a költészet és a szónoklatok előadója. Ez a küldetés elhatározó befolyással volt szellemének kifejlődésére, mert míg az erdélyi gazdag vidékek fölkeltették költői ihlettségét, a római nagy emlékek klasszikus tere a történelem és a történeti költészet iránt keltették föl nagyratörő lelkében ama vágyakat, amelyek csakhamar kitartó munkásságában nyilvánultak meg.

Medgyesről 1770-ben Nyitrára került, ahol a bölesészet tanításával bízták meg, amely mellett a költészetet is élénken foglalkozott. Mintaképe Gyöngyösi István volt, a nemzet legolvasottabb klasszikus költője, akinek még kiadatlan munkáit Dugonics 1796-ban sajtó alá is rendezte. Nyitrai tanározkodása előkelő nevet szerzett a tudományos világban Dugonics Andrásnak, úgy, hogy 1773-ban a nagyszombati egyetem mennyiségtani székének elfoglalására hívták meg. A következő évben ezt el is foglalta s ettől számítva harmincnyolc éven át működött mint egyetemi tanár, közben Budapesten viselven a dékáni és rektori diszes tisztségeket. Majd 1808-ban, mint az egyetem tanári karának nagyrabecsült szeniora, nyugalomba vonult, hazajött Szegedre. Itt tíz esztendei csöndes elvonultsága után 78 éves korában „fájdalom és a halál félelménélkül” elhunyt, kikerült a „deszkás-temetőbe”, ahol nagy márványobeliszk hirdeti Szeged hajdani nagy fiát, ahol évenként őszi ber-

takarékoskodni kell, pedig éppen a legszegényebb néposztály takarékoskodik és éppen akkor, amikor az beteg.

Indokolatlan az idézett rendelet 11. §-ának második pontja, amely szerint három napos betegségnél semmit sem kap a beteg tag, hosszabb betegségnél csak a harmadik naptól kezdve, tehát az első két napra semmi táppénz nem jár, sőt a pénztárak még a betegség utolsó napját, ha az vasárnap, szintén nem fizethetik, vagyis a táppénz kifizetése három napi levonással történik. Köztudomású ezzel szemben, hogy egy a betegség első két napján, mint a gyógyulás utolsó napján is eszik a pénztári tag és családja. Legnagyobb hibája azonban ennek a rendelkezésnek, hogy a tagoknak nem biztosítja a szabad orvosválasztást. Ebben az esetben azt az orvost választaná a beteg tag, akiben legtöbb bizalma van s aki, ha úgy bánt vele, mint nemely orvos szokott bántani a pénztári taggal, módjában lenne otthagyni, míg ma kénytelen odatarozni. Pedig a szabad orvosválasztás lenne az, ami által megszűnnének a mai vizsgás állapotok. Csak ezáltal emelkedhetne a pénztár arra a magas nivóra, amelyre hivatva van. Csak ez elégíthetné ki a munkások igényeit, csak ez biztosíthatná igazán a munkáscsaládok egészségét. Az országnak erre most nagy szüksége van.

Dr. Lederer Dezső, pénztári orvos.

Beszélgessünk.

A fahonvéd: Minden nagyobb céccó nélkül megtartották a Lloyd ötven esztendősi jubileumát is.

En: A határkőnél megálltak egy percre, hogy visszanézzenek a múltba és hogy gondolkodzanak a jövőről. Mert az elmúlt fél-század csak ígéret volt, a következő kell, hogy a cselekvések, az alkotások korszaka legyen.

A fahonvéd: Okunk van binni, hogy az lesz. Nekem tetszett a családi ünnepség és az az emberséges megnyilatkozás, amit az elnökkel, Oláh Lipót ural szemben tanúsítottak.

En: Derék ember az öreg ur, aki tudvaleg rövidlátó. De csak szemre, mert ő is azok közé a ritka emberek közé tartozik, akik jóval tovább látnak az orruk hegyénél.

A fahonvéd: És akik, mint a jó pap, holtig tanulnak. Nagy szó ez, uram, ebben a szomorú világban, amikor majdnem mindenki azt hiszi magáról, hogy sokat, sőt mindent tud.

En: Csak amikor a tömbkelegbe érünk, venni észre gyászos tévedésünk.

A fahonvéd: Az is szép cselekedet volt, hogy megörökítették az öreg ur képét és leplezték.

En: Csakis így lehetett az öreg urat leplezni. Értékes közéleti szereplése alatt nem fordult elő semmi olyan a cselekedeteiben, amit leplezni, vagy leplezni kellett volna.

A fahonvéd: Ami a szívéen volt, az volt a száján és ha a közügyekben fáradozott, pedig sokat fáradozott, mindig tudta a jobbikét, hogy mit tesz a bal.

En: Gyüszmélő ember ő, aki sokat jár még most is és sokat járt a múltban, de magának sose járt ki semmit. A személyét nem tolta előtérbe, de az igazi tehetséget segítette és oda tartotta a vállát, hogy azon emelkedjék, aki tud és aki arra érdemes.

A fahonvéd: Erdemes öreg embernek szakadt el a fonala a héten is. Ungvári Péter bátyánkra gondolok, aki csak testben lett öreg, lélekben azonban fiatal maradt és aki minden áron elkívánczolt ebből az árnyékvilágból.

En: El is ment belőle és most már a tulso partról nézi azokat a rendkívüli eseményeket, amik ezekben a végnélküli, véres időkben, lépten-nyomon előfordulnak.

A fahonvéd: Csak már legalább önkézzel ne vetett volna véget a földi létnek.

En: Ő, aki önkézzel annyi embert mentett meg a szenvedéstől, tudta, hogy mit csinál. És joga volt hozzá, hogy megkímélje magát is a kínos szenvedéstől.

A fahonvéd: Bizony, nem kizárólag testi-leg szenvedett, hanem lelkiileg is, a háború miatt. Nemcsak most látott sok vért és szenvedést, hanem a solferinói ütközet idején is.

En: Az élet nem egyéb, mint örökös ütközet, amelyben ritka az, aki sebesülés nélkül tudja megjárni a kálváriát.

A fahonvéd: Most egyebet se teszünk, mint kálváriát járunk. És sokszor, április elseje nélkül is, a bolondját járatták velünk. Mi főzünk és mást vár a terített asztal.

vadaskor, szép ünnepség keretében rójja le háláját és kegyeletes megemlékezését iránta a tanuló ifjúság.

Műveit a kiváló irodalom-történész, Toldy Ferenc többek között így jellemzi: „A nemzeti iránynak Dugonics volt az irodalom újjászületése óta első és leghatalmasabb ébresztője, kinek huszonhárom kötetet betöltő munkáival, mik közül több, második, sőt harmadik kiadást is ért, nemcsak mulattató és tanulságos olvasmányt nyújtott a hathatósan képviselt erkölcsi és nemzeti érzület által, nem csak gyakorlati hatással volt az életre, de a közép-nemességnél s a népnél legtisztábban fennmaradt gondolkodásérzés és kifejezőmód behozatalával az irodalomba, ezt nemcsak hasznosan megtermékenyítette, hanem soha nem hallgató lüktést adott íróársainak, miszerint azon pólus, mely felé az irodalom hajóját kormányozni kell, nem más, mint a nemzeti valóság.”

Általában véve, Dugonics, akár mint költő, akár mint történész és régiségbuvár, elméjének gyümölcseit közvetlenül az él tre alkalmazta, leszállt a néphez, megmutatja nekik a régi dicsőség s a magyar élet fennmaradt gazdag kincseit, buzdítván ezáltal a nemzeti érzületre, a nemzeti sajátosságok megtartására. Művei mind irányművek s a kitűzött célnak meg is felelnek. Regényei oly gyakorlati hatással voltak az olvasóközönségre, hogy őt irodalmunkban a nemzeti iránynak leghatalmasabb ébresztőjéül kell tekinteni. Ezeket nemcsak szívettel olvasta az ország, hanem köztük az

arany perecek. Az ártatlan Etelka címűek színre alkalmazva, a pesti, budai és kolozsvári színpadokon nagy sikert hoztak írójuknak.

Történeti munkáiban is a magyar történelmet s azok régiségeit ismerteti Dugonics s kútfők tanulmányozása alapján tárgyalja a hunok és ősmagyarok dolgait, azonban ezek a munkái is a nála élénken dolgozó fantázia hatása alatt készültek, s ezért inkább irányműveknek tekintendők. Csupán *Róma története* és *Nevezetesebb hadvezérei* tűnnek föl tisztán történelmi dolgozatokul.

A nyelvújítás történetében is díszes hely illeti meg derék költőnk s abban a nagy áradatban, melynek irodalmi tényezői új szók és szólásmódok halomra alkotása által törekedtek a még szegénynek talált magyar nyelvet boldogítani — Dugonics a megfontoltak közé tartozott. Szerencsés volt nemcsak a feltalálásban és alkalmazásban, hanem a magyar népnyelvnek törzsgyökere ösmerése által azon szavak és szólásmódoknak fölszínre hozásában is, melyek előbb, de nagyrészt utóbb sem találtak alkalmazásra, noha ezek sajátosan szép és jellemző, az eszméket és gondolatokat találó rövidséggel kifejező gyöngyeit képezik nyelvünknek.

Igy ír önmagáról: „Ami pedig szívemet illeti, talpig kitetszhetem irásomból. Elveve azt mondhatom: igazi magyar vagyok és hazámat szerfőlött szeretem. Hogy benne születtem, sohasem szégyenlem. Adná az Isten, hogy ő se szégyelné neveltetésemet. Olyan vagyok, ki édes hazámnak boldogulásán örven-

En: Másszóval: a disznókat mi hizlaljuk és mások hiznak belőle.

A fahonvéd: Szemesé a világ, vaké az alamizna.

En: Majdnem alamizsnát adtak annak is, aki dolgoz két kézzel másfél-száz ezer korona hasznát hajtott a városnak, e mellett izes halhoz juttatta a közönséget.

A fahonvéd: Ezen a tájon még mindig nem akarják tudni, hogy Krisztus urunk kóporsóját sem őrizték ingyen.

En: És hogy meg kell fizetni a hasznos munkát.

A fahonvéd: Még a szerelmet is. Igaz, n, meghallgatta-e a Kétféle szerelemről tartott előadást?

En: Még azt is, hogy hogyan szeret a férfi és hogyan a nő.

A fahonvéd: Sokan voltak, ugy-e?

En: Sokan, különösen a hölgyek. Csak azt szeretném tudni, mit gondoltak magukban, amikor az előadó az ő szerelmüket magyarázta?

A fahonvéd: De uram, én már csak azokkal szövetkezem, akik azt tartják, hogy a szerelmet nem magyarázni, hanem gyakorolni kell...

Telefon 807. **VASS** Telefon 807.
Mozgó színház.

Vasárnap február 24-én,

ERNA MORENA

a közkedvelt művésznő legérdekesebb kettős szerepe.

Iker nővérek

dráma 4 felvonásban.

Szenzációsan izgalmas drámai attrakció.

Előadások d. u. 2 órától kezdve. Gyermekjegyek csak az első előadásokra érvényesek.

deni, sanyargatásától félni, veszedelmén itóznai tudnék. Olyan vagyok, ki édes hazámnak fentartására, ha tehetségemben lenne, tesztől-lelkestől iparkodnék.”

Kiválóan szép jellemvonása Dugonicsnak, hogy a népet nagyon szerette. Szünnidőben való itthonartózkodása alatt, valamint később, nyugalombavonulásának állandóan Szegeden töltött éveiben, egyik legkellemesebb időtöltése volt a munkásokat felkeresni, kikkel bizalmas beszélgetésbe elegyedett, hasznos ösmeretekre, okszerű életelvekre tanítván őket. Így lésste el és gyűjtötte össze a szegedvidéki népies szólásokat és közmondásokat, melyeket *Magyar példabeszédek* és *Jelés mondások gyűjteménye* címen tett közzé.

Érdekesnek tartom Dugonics András családfáját bemutatni ez alkalommal a következőkben:

Dugonics András Szeged városi tanácsnok városi kapitány, első felesége: Imre Katalin, második felesége: Müller Crescentia.

Gyermekei: András piarista, Adám Szeged város polgármestere, felesége: Lób Anasztázia. A második feleségétől: Cecília és Jozefa. Ezeknek a leszármazottjai a szegedi Polczner-család.

Adám gyermekei: Terézia, férjezett Beniczky Miklósné, Csongrád vármegye volt főjegyzője és Antal, felesége: Szilber Anna.

Terézia, férjezett Beniczkykné gyermekei: Miklós szolgabíró, Etelka, férjezett Endre Lászlóné, nádori táblabíró, Emília, férjezett Bécsi Józsefné megyei orvos, Mórinc plébános,

HIREK

0000

Dugonics emlékének.

— A Dugonics-Társaságon pályadíjat nyert ifjusági óda. —

Irtá: Kovács Dániel, a városi főgimnázium VIII. oszt. tanulója.

I.

Mit zengenék dalt, szellemed idézőt?
mit érne a csillámló szótömeg?
Pihensz, — álmatlan álom lepte meg
sötét szemed, a végtelenbe nézőt.
S halk szavu dal köszönti fel porod,
egy új pogány, kit új korszak hozott,
az sír fölötted régi néma gyászban.
Könnyes a szeme s fekete,
roskadt, bággyadt már ereje,
fölötte is a régi, régi gyász van
s senki sem sir vele.

II.

Ó, régi pap, ki messze vagy nagyon már,
a nagy vizet száz éve lépted át,
mint régiek, úgy hordjuk im a fát,
az illatot, már készen áll az oltár.
Meggyújtjuk, nagylángu, sötét
füstjét rezgőn teríti szét,
mint a Végzet tartotta fáklya;
És égnék a szent cédrusok,
gyantájuk illatot csurog,
s míg szivedig hevít a máglya,
felszáll a füstburok.

III.

Óreg pap volt, regényes, régi ódon
és álmatag, fehérfejú, szerény,
pirosszívű és a lehelletén
szerelmi pára; szeme szürke ólom.
„Etelka — rég volt — egy igen ritka
magyar kisasszony” régi titka
öseppent ki ajkán, ó mi tiszta mézű;
s karjeli hősök serege,
vitéz szerelmes Etele.
Nagy ötvös, ékszered a régi fényű:
a hársnyos rege.

Mária férjezett Bezuik Károlyné és Andor
megyei esküdt.

Antal és felesége Szilber Anna gyermekei:
Terézia férjezett Bánhidy Józsefné, Csongrád vármegye táblabírája és Mária.

Terézia gyermekei: József, Ilona férjezett
Boros Frigyesné, Mária férjezett Fluck Ferencné
és Terézia férjezett Szojka Gusztávné.

Ilona, férjezett Boros Frigyesné gyermekei:
Endre neje Jobbágyi Ilona, Vilma férjezett
Bolgár Istvánné, Margit férjezett Jézerniczky
Akosné, József szegedi közpórházi igazgató-főorvos,
neje Bakonyi Vilma, Róza férjezett Bekker
Bélané és végül Jolán.

Mária férjezett Fluck Ferencné gyermekei:
Béla cs. és kir. tábornok, neje báró Waller
Burg Antónia, Dezső min. oszt. tanácsos neje
Balogh Irén, Erzsébet férjezett Novák Emilné,
Róza férjezett Szarvady Lajosné, Ferenc cs. és kir.
huszárezredes, első felesége hr. Jorkasch-Koch
Mária, második felesége Magyar Ilona.

Terézia férjezett Szojka Gusztávné gyermekei:
Kálmán orsz. képviselő, Fanny férjezett Vigh
Gyuláné.

Dugonics Terézia férjezett Beniczky Miklósné
unokái: Beniczky Dénes törv. bíró, Terézia
férjezett Borosfyán Sándorné, Beniczky Sándor
árvaszéki ülnök, Beniczky László földhírtokos,
Emília első férje Beniczky Andor, második férje
Harsányi Pál, Mária férjezett Ekler Viktonné,
Terézia férjezett Lőrincz Károlyné. Az előbbi
három Beniczky Miklós szol-

IV.

Tanító volt a számok nagy tanára,
„öregbika a természeti karnak”
szépek a számok, száz titkot takarnak
s felfedve szép a bölcsesség aránya.
S a nagy „tudákos” alszik már; örök
szám van kövére írva s a körök,
a négyszögek tudása rég leszámolt,
az ő városára sok új kő borult,
a régre az emlék pora hullt,
az új a régiből mennyit levámolt,
s mégis mi dus a múlt!

V.

S esendes a por, rég nem zavarja semmi,
megáll felette a ma gyermeke,
két szeme kérdésekkel van tele:
ha nincs örök, akkor mi célja lenni?
Sós könnyű önti el szívét,
amíg tekint merengve szét:
Felelsz-e, böles öreg pap ajka?
Ó hallgat s csüggedő magunk
talán tudni se akarunk.
Ó nemtudás bódító pillanatja,
Ó ködbefult agyunk!

VI.

Hamus, elégő már a máglya, rogyant
és bucsut int szemünk, a hallgató,
csak szóljon újra az altató
halotti dal; az óra már elkoppant.
Tegyük sirjára ezt az új fonást,
ez új virágot, új halotti gyászt;
ezt a magunkért multba szálló sóhajt.
E keszkenőt, mit könnyel sirt tele
egy ködös est s ezzel törölte le
sirkövedről a sűrű pókhálóját, —
Aludj, két bus szeme.

(1918.)

— Megdőrdült az ég . . . Ma délután három

és négy óra között valóságos nyári zivatar
vont át Szeged fölött. Muszkaország felől jött
a kényszerű, sűrű borulat, mely rendszerint
rosszat ígér, veszedelmet, amitől nyáron ag-
godalom fogja el a termést váró gazdát, a
haranglábakon pedig megszólal a csöndes
pusztákon a kisharang, hogy szelid hangjával
elűzze az istenítéletet. Mert ez a kényszerű fel-

gabíró gyermekei, utóbbi négy pedig Etelka
férjezett Endre László gyermekei.

*

A mai kegyeletos ünnep alkalmából még
csak azt tartom érdemesnek megemlíteni, hogy
a Dugonics-szobor megalkotásának szép esz-
méjét Kempelen Győző, a Szegedi Híradó egy-
kori szerkesztője pendítette meg 1860-ban,
majd ugyanezen a helyen a későbbi szerkesz-
tő, Nagy Sándor (a ma is élő kiváló Senex író)
karolta föl, lelkes, buzdító cikkeket írván a
lapban. Az első alapötletet Reményi Ede hegedű-
művész szolgáltatta a szobor költségeihez egy
Szegeden tartott hangverseny jövedelméből,
mely alap később a Szegeden és a vidéken ren-
dezett hangversenyek és színelőadások jöve-
delmeiből gyarapodott. Meák Gyula gyógy-
szerész nagyszabású sorsjátékot rendezett,
melynek nagy jövedelme szintén a szobor-
alaphoz csatoltatott, majd Szabó Imre takar-
ékpénztári pénztáros 1874-ben gyönyörű hang-
versenyt rendezett, az Olvasó-egylet és a Du-
gonics-kör támogatásával, melyen Szeged
minden művészlelkű fia és leánya résztvett,
végre Dáni Ferenc akkori főispán elnökle-
te alatt egy bizottság (30 tagból állt) vette gond-
jaiba a szobor ügyét, mely, mint e tárcsa ele-
jén emlitem, 1876. aug. 19-én meg is valósult.

A Dugonics-Társaság gyönyörű kötele-
séget ró le ma, amidőn szép ünnep keretében
hálásan emlékezik meg halálának 100-ik év-
fordulóján a nagy magyar író fényes szelle-
méről.

hő jeget jelent. Jeget, ami ma is megérkezett
haragos égzengés kíséretében. A korai menny-
dörgésnek nincs rossz jelentősége a nép kö-
zött. Ellenkezőleg, az a hit él a pusztalakók-
ban, hogy a József-nap előtti égzengés jó ter-
mést jelent. Ilyenkor kíváncsian néznek szét
az emberek az apró tanyaházak előtt és kere-
sik a szivárványt, amely bővebb magyaráza-
tul szolgál, vajon miből is lesz a jó termés.
Ha a zöld szín széles, akkor a búzából ígérke-
zik az istenáldás, ha pedig a piros sáv a szé-
lesebb, akkor patakokban fog folyni a bor. És
hogy ennek a régi tapasztalatokon alapuló né-
pies mondának mi magunk is igazat adjunk,
szívesen állapítjuk meg, hogy tavaly január-
hóban hallottuk először az ég haragos játé-
kát, amikor az égboltozatot átölelő szivárvány
zöld és piros szallagja feltűnően széles volt s
boldogok a hívők, akik szentül erősítik, hogy
az 1917-es „jó közepes” buzatermést és a cso-
daszámba menő nagy bortermést már akkor
megjósolták az égiek. Még az is a népszokás-
hoz tartozik, hogy a József-nap előtti menny-
dörgéskor kimegy a nagylány a ház háta mö-
gé és a fölött göröngyöt apróra törve, szét-
szórja a földön.

— Kaprot vetettem, — mondja ilyenkor.

Próbálják meg most már a hitetlenek,
hogy nő-e valósággal kapor a korai égzengés-
kor szétszóró földből? És hogy teljes legyen a
mai napra rendelt babonás hiedelmek sorozata,
még azt is föl kell említeni, hogy szombat
lévén s amikor az égzengés és viharos jégeső
átvonult fölöttünk, közben a napsugár is bá-
josan kimosolygott a komor felhők mögül. Ez
pedig azért történt, mert Mária szombaton
szokta kimosni a ruháját, hogy vasárnapra
tisztá legyen, a ruhának pedig meg kell szá-
radni s ezért ma is, mint minden szombaton,
kell, hogy kiragyogjon az édes, a mindent
megenyhítő és kiengesztelő napsugár.

— **Közös miniszteri értekezlet.** Budapest-
ről jelentik: Vasárnap délelőtt Bécsben közös
miniszteri értekezlet lesz gazdasági és élelme-
zési kérdésekről. Az értekezleten magyar rész-
ről Wekerle Sándor miniszterelnök, Popovics
Sándor, Sztérenyi József, gróf Serényi Béla
és Windischgrätz Lajos miniszterek vesznek
részt.

— **Kitüntetések.** Kiss Pál, Katona L. Géza,
Pap István, Maszlay Márton, Geiger Ádám,
Batyezan Miklós, Csáki István, Olasz István,
Kalapos Pál, Kővári József, Tatár József, S.
Nagy Sándor, Csáki János és Ágoston István
5. honvéd gyalogezredbeli népfőlkéket az ei-
lenséggel szemben tanúsított vitéz magatar-
tásuk elismerésül a bronz vitézségi éremmel
tüntették ki.

— **A bécsi munkások békegyűlése.** Bécs-
ből jelentik: Az osztrák munkások vasárnap
békegyűlést tartanak. A gyűlés napirendje az
orosz béke és a világbéke.

— **Dugonics András pasztellja.** Dugonics
András piarista-tanár és a népies irodalom
uttörő bajnoka halálának 100 éves évfordu-
lója alkalmából a Dugonics-Társaság által
rendezendő ünnepély napján igen érdekes kré-
tarajzot mutat be a Délmagyarország kiado-
hivatala, a Várnay L. könyvkereskedés kira-
katában. A ma is teljesen ép és gyönyörű
pasztell-mű Fluck Dezső miniszteri osztályta-
nácsos családi ereklyéje, aki tudvalevőleg
nagyanyai ágról Dugonics András leszármá-
zottja. A mű 1796-ban készült, mestere Wa-
gner festőművész és Dugonicsot, mint a po-
szonyi országgyűlésen résztvett követet, 50
éves korából ábrázolja.

— **Tisza tanácskozott Czerninnek.** Bécsből
jelentik: Gróf Tisza István pénteken gróf
Czernin külügyminiszter meghívására Bécs-
ben résztvett a Kühlmann államtitkár tiszte-
letére adott reggelin. Tisza a reggeli után
megbeszéléseket folytatott a külügyminisz-
terrel és délután gróf Czerninnel egyült a
diplomátákat vivő különvonaton visszautazott
Budapestre.